

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS B BOKSTAVLØSE LYDER

LESEKURS B STAVSKRIFT

Bokstavlydsekvensen t-n med nasal uttale

Toril Karstad

NASAL T-N-SEKVENNS

Nasal t-n-lyd-vers: sang nr. 55

Tekst: Toril Karstad, melodi: trad., komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: Christina Knudsen 7.kl., illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 9. kl.

Gretne barn bøter skitne garn.
Sultne menn med råte tenner
roper: «Bli ved fatning, venner!
Letner det? Hurra!
Retningen er bra!»

Talesymbol lydgruppa:

Oppgave 1: Hør på opptaket, og prøv å lære sangen.

Oppgave 2: Se på det doble talesymbolet.
Si t-n og kjenn etter uttalen.
Forklar for noen hvordan du lager
lydgruppa med taleorganene.

Oppgave 3: Sett ring rundt alle tn i verset
over, og si «tn».

Oppgave 4: Les sangteksten.

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 5a: Finn lydgruppa t-n skrevet med tn.

Si lydgruppa mens du tegner ring rundt bokstavrekka tn.

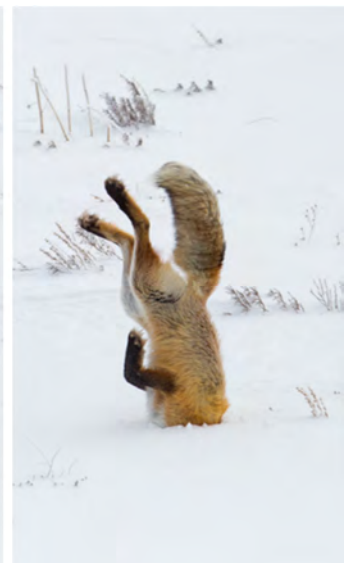
bgreifædtnauvmaitntupaupøeiubjystpautnmeivdejf
æjfhtnvspgtnaudgævimtntuypaufeitnstpauæjfvhtnt
spgautdgttnaikvdauvaifekøiøubtndvejæjfvhtnspgau
dgtynvkaitntupauplptnlkøubystpdtntspgyautnbgråkvf
yeitntuøpitnubyaistnaujiaiaetnågmetnvdiejfvhtnspg
audityaubgråkvtnltupauplktnebyigmejaiaæjfvhau
bgråkdautnmtntuvpaustpæfvhtnistnjgauyøeifædau
veimtntupaupøubaiytunstipauvtndeiaæjfetnlvhtnaubi
gråaikvyefædtnimntntupauplktnebyigmejaiaæjfvhau
vdiejpgtniljnimætnåoeaknmhjfenvøæådaubyjgklølt

Jeg fant _____ stykker.

Og den spretne reven fant ei mus under snøen!

U.S. Government, Rawpixel.com

Oppgave 6a: Skriv t-n-ord med tn.

gretne

skitne

sultne

råtne

letne

slitne

Oppgave 6b: Skriv t-n-ord med tn.

spretne

skvetne

rustne

vitne

bevitne

vitnemål

Oppgave 6c: Skriv t-n-ord med tn.

gustne

kultne

etnisk

etnisitet

rustning

slektning

Oppgave 6d: Skriv t-n-ord tn.

festning

retning

gjetning

fatning

setning

forretning

Oppgave 6e: Skriv t-n-ord med tn.

bitn

fotn

låtn

matn

gråtn

femtn

Oppgave 6f: Skriv t-n-ord med ttn.

nittn

attn

syttn

tretn

hattn

hyttne

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 7a: Skriv t-n-ord i stavskrift.

gretne

skitne

sultne

råtne

letne

slitne

Oppgave 7b: Skriv t-n-ord i stavskrift.

spiretne

skvetne

rustne

vitne

bevitne

vitnemål

Oppgave 7c: Skriv t-n-ord i stavskrift.

gustne

kultne

etnisk

etnisitet

rustning

slektning

Oppgave 7d: Skriv t-n-ord i stavskrift.

festning

retning

gjetning

fatning

setning

forretning

Oppgave 7e: Skriv t-en-ord i stavskrift.

biten

fote

late

mate

gråten

femten

Oppgave 7f: Skriv tt-en-ord i stavskrift.

nitten

atten

sytten

trette

haten

hyttene

Oppgave 8: Dele i stavelser og telle språklyder i t-n-vers.

- a) Sett prikk under alle vokaler og strek under diftongene.
Hver prikk eller strek markerer en stavelse.
- b) Tegn stavelsesbuer under hvert ord.
- c) Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord. Eksempel: Ordet *barn* har fire bokstaver, men bare tre språklyder, for rn er én lyd. Ordet *skitne* har 6 bokstaver, men bare fem språklyder, for sk er én lyd.

NB: Antall språklyder i ordene varierer med dialekt. Hvis du er vestlending eller sørlending, sier du antagelig r-en i ord med rn. Da må du streke over tallet over ordet *barn* og skrive ditt eget antall. I andre ord med rn må du også skrive et større tall enn østlendinger, trøndere og nordlendinger.

⁶ ³
G r e t n e b a r n

b ø t e r s k i t n e g a r n .

S u l t n e m e n n m e d

r å t n e t e n n e r

r o p e r : « B l i v e d

f a t n i n g , v e n n e r !

L e t n e r d e t ? H u r r a !

R e t n i n g e n e r b r a ! »

Oppgave 9a: Les ord med t-n skrevet med tn.

1	2	3 -tning	4 -tning
rå <u>tn</u> e sult <u>tn</u> e let <u>tn</u> e gust <u>tn</u> e vit <u>tn</u> e kult <u>tn</u> e tet <u>tn</u> e spret <u>tn</u> e	skit <u>tn</u> e gret <u>tn</u> e etnisk etnisit <u>tn</u> e vitnemål bevit <u>tn</u> e skvet <u>tn</u> e rust <u>tn</u> e	gjet <u>tn</u> ing bryt <u>tn</u> ing ret <u>tn</u> ing slekt <u>tn</u> ing set <u>tn</u> ing let <u>tn</u> ing avset <u>tn</u> ing forråtnelse	forret <u>tn</u> ing met <u>tn</u> ing beret <u>tn</u> ing unnset <u>tn</u> ing tet <u>tn</u> ing fat <u>tn</u> ing befest <u>tn</u> ing beset <u>tn</u> ing

Se den spretne laksen!

Se den rustne bilen!

Her skjer forråtning!

Besetning = mannskap
Alle har på redningsvestene!

Oppgave 9b: Les ord med t-n skrevet med ten / tten.

1 ten	2 ten	3 ten	4 tten
frist <u>ten</u> not <u>ten</u> rast <u>ten</u> list <u>ten</u> e forrest <u>ten</u> røst <u>ten</u> fot <u>ten</u> lå <u>ten</u> vest <u>ten</u>	fest <u>ten</u> host <u>ten</u> fristende rust <u>ten</u> nøstene båt <u>ten</u> pot <u>ten</u> mat <u>ten</u> prest <u>ten</u>	ost <u>ten</u> sot <u>ten</u> midt <u>ten</u> gråt <u>ten</u> /ç/ kyst <u>ten</u> /ç/ kistene /å/ frost <u>ten</u> /å/ post <u>ten</u> /å/ trost <u>ten</u>	natt <u>ten</u> hettene hatt <u>ten</u> lampett <u>ten</u> rattene mettende hyttene sprett <u>ten</u> smørklatt <u>ten</u>

Rawpixel.com

Charles Dessalines D'Orbigny, Rawpixel

Rawpixel.com

Strek under stum bokstav = minus lyd

Oppgave 9c: Les ord med t-n skrevet med ten / tten.

1 ten

femten
jakten
mastten
bustten
restten
kostten
gjestten
utten
uttenfor
litten
trakten
vekten
plastten
multtene

2 ten

hestten
jenttene
tastten
nisttene
testten
rotten
lystten
uttenat
puttene
bitten
ruttene
makten
utsikten
høstten

3 ten

nestten
Østten
Vestten
ristten
pustten
blestten
lastten
sistten
pultten
statten
plattene
ansikttene
grøtten
fakttene

4 tten

trettten
brettten
attten
kattten
nittten
mattten
rettten
netttene
ballettten
bukettten
rettten
guttten
føtttene
sølepyttten

Oppgave 10: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bildet på side 2. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen. Velg ut minst fire ord fra oppgave 9, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

Fiskebåtten forlot Utne i morges. Barna og de voksne fiskerne er slitne og gustne i ansikttene. De har vært vitne til at tåka tetnet fullstendig. Ei stund trodde de at de holdt på å letne, men nå står tåka som en vegg rundt dem. Båtten kjører rundt på måfå. De aner ikke retningen og er redde for å forlise. Ikke har de smakt matbitten på mange timer, heller. Alle er gretne og redde. Styrmann Vatne sukker tungt.

Strek under stum bokstav = minus lyd.

Gretne barn
bøter skitne
garn. Sultne
menn med råtne
tenner roper:
«Bli ved fatning,
venner! Letner
det? Hurra!
Retningen
er bra!»

Øyvind Martinsen © Fokus

**Oppgave 12: Skriv t-n-verset med stavskrift.
Se etter forskriften.**

Gretne barn bøter skitne garn.
Sultne menn med råtnetenner
roper: «Bli ved fatning, venner!
Letner det? Hurra!
Retningen er bra!»

Oppgave 13a: Løs rebusen. Bytt ut talesymboler og store bokstaver med små bokstaver. Les setningen.

NB: To ruter under talesymbolet betyr dobbel konsonant. Dobbelt rute betyr bokstavgruppe.
Alle setninger og navn skal starte med stor bokstav. Sett riktig tegn til slutt.

1 I-lyd Å-lyd Stum G

⌚	E	⌚	A	⌚	⌚	U	⌚	⌚	E	OG	⌚	⌚	E	⌚	⌚	E	.
										o	g						

2 Å-lyd Stum G

⌚	E	⌚	Å	⌚		⌚	⌚	E	OG	⌚	U	⌚	⌚	⌚	E	⌚	Ø	⌚	!
									o	g									

3 Stum T

⌚		⌚	E	⌚		⌚	⌚	E	⌚	A	⌚	⌚	E	T	⌚	E	⌚	⌚	E	.
														t						

4 Æ-lyd Å-lyd Stum G

⌚	U	⌚	E	⌚	⌚	⌚	E	⌚	⌚	E	OG	⌚	⌚	⌚	E	⌚	⌚	E	.
			e								o	g							

5 Stum E Å-lyd Stum E

⌚	O	⌚	A	⌚	⌚	Å	⌚	⌚	Å	⌚	E	⌚	O	⌚	⌚	A	⌚	E	.
													o						

6 Stum E Stum D ç-lyd Stum E Æ-lyd

⌚	Y	⌚	E	⌚	E	⌚	E	D	⌚	Y	⌚	⌚	E	⌚	E	⌚	⌚	⌚	A	.
								d							e					

Feit O har å-lyd, feit E har æ-lyd, feit K har ç-lyd. Strek under stum bokstav = minus lyd.

Oppgave 13b: Løs rebusen. Bytt ut talesymboler og store bokstaver med små bokstaver. Les setningen.

NB: To ruter under talesymbolet betyr dobbel konsonant. Dobbelt rute betyr bokstavgruppe.
Alle setninger og navn skal starte med stor bokstav. Sett riktig tegn til slutt.

1

Stum E		Å-lyd										Stum E							
Ø	Å	E	Å	Å	E	Å	Ø	E	Å	Å	E	Å	Ø	O	Å	Å	E	Å	.

2

Stum E						Stum E						ØY-diftong						
Å	A	Å	Å	E	Å	Å	O	Å	Å	E	Å	E	Å	Å	Ø	G	Å	.

3

Stum E						Stum E						Stum E							
Å	A	Å	Å	E	Å	Ø	Å	Å	E	Å	Å	A	Å	Å	I	Å	E	Å	.

4

Stum E						Stum E														
Å	Å	A	Å	E	Å	Ø	A	Å	Å	A	Å	E	Å	I	Å	A	Å	E	Å	.

5

Stum E								Stum E											
Å	U	Å	Å	E	Å	Å	A	Å	Å	Å	E	Å	Å	E	Å	E	Å	.	

6

Stum E										Å-lyd				Stum E						
Ø	U	Å	Å	E	Å	E	Å	Å	Å	Å	E	Å	O	Ø	Ø	Å	Å	E	Å	.

Feit O har å-lyd. Strek under stum bokstav = minus lyd.

Gr_____ barn bø_____

Sk_____ garn.

Sul_____ menn

med _____ tenn_____

roper: «B_____ ved

_____ng, venner!

Le_____ det? Hurra!

_____ingen er bra!»

Oppgave 15: Del sangteksten i ord med loddrette linjer.

GRETNE|BARNBØTERS|KITNEGARN.
SULTN|MENNMED|RÅTNET|ENNER
ROPER|BLIVED|FATNING|VENNER!
LETNER|DET?|HURRA!
RETNING|ENER|BRA!

Oppgave 16a: Les rim med lydgruppa t-n skrevet med tn og tten.

Ole Vatne rimer: skvetne – gretne – spretne – tetne – letne

Liv Vatn rimer: setning – retning – metning – gjetning – beretning – forretning

Per Utne rimer: natten – katten – hatten – klatten – skatten – ditten og datten

Illustrasjoner: Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 16b: Les rim med lydgruppa t-n skrevet med tn.

Leif Rusten rimer: pulten – dulten – sulten – multen – kulten

Karsten rimer: jentene – rentene – skrentene – studentene – dirigentene

Kirsten rimer: maten – praten – staten – granaten – salaten – undulaten

Odd Bråten rimer: boten – noten – soten – roten – foten – poten – kvoten

Kristen rimer: festen – hesten – pesten – resten – blesten – testen – vesten

Pål Tveiten rimer: fristene – kistene – nistene – bristene – listene – gnistene

Esten rimer: måten – gåten – såten – flåten – gråten – låten – båten – bråten

Henry Hintermeister, Heritage Auctions,
Wikimedia Commons, public

Oppgave 17a: Del rimramsene i ord med loddrette linjer.

Esten|rimer|gjetning|setning|retning|metning|forretning

Kirsten|rimer|hatten|kattennatten|klattens|katten|matten

Kristen|Vatner|rimer|gretnes|kvetnes|pretnet|etne|letne

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 17b: Del rimramsene i ord med loddrette linjer.

Leif Rusten rimer pultendultensultenmultenkulten
Kirsten rimer matenpratenstatengranatensalaten
Karsten rimer jentenerenten eskrentenestudentene

Tveiten rimer fristenekistenenistenelistenegnistene
Bråten rimer botennotensotenrotenfotenpotenkvoten
Kristen rimer festenhestenrestenprentestenvesten
Esten rimer båtengåtenmåtensåtenflåtengråtenlåten

Illustrasjoner: Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 18a: Bøy substantivene i t-n-verset.

Ubestemt form entall (en, ei, et)	Bestemt form entall (den, det)	Ubestemt form flertall (flere)	Bestemt form flertall (de)
		barn	
		garn	
		menn	
		tenner	
		venner	
	retningen		

Oppgave 18b: Bøy verbene i t-n-verset.

Å skje	Det skjer nå	Det skjedde	Det har skjedd	Det hadde skjedd
Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum	Preteritum perfektum
	bøter			
	roper			
	letner			
	er			

Språklydhus på oslomål inkludert skarre-r og bokstavløse lyder

h h					
p pp	b bb	f ff	v hv (vv)	t tt	d dd
p pp		b bb		f ff	
b bb		v hv (vv)		t tt	
d dd		s ss		rt rdt	
s ss		rd rdd		(g, j, sh, ch, c) skj sj s rsj rskj rsk	
k kj k kkj rkj rk		j gj g hj lj		ng n g	
g gg		k kk (c)		r rr rd	
r rr rd		g gg		drøvel tunge-rygg	
gane tunge-rygg		rn rdn ren rden (r han/ r ham/ r den)		bakgom tunge-spiss	
ll lv ld lg l rl rdl		n nn nd		forgom tunge-blad	
lv l ll ld		n nn		forgom tunge-spiss	
forgom tunge-spiss		tann leppe		r	

Vokaler: a										e ¹	e ²	i	o	u	y	æ	ø	å
a ad av		e ¹ e ed et		i id ig		o u od		y æ ø		å								
Diftonger: ei										au	øy	ai	ai	oi				
ei eg eig		au aug aud auv eu		øy øg øi		ai ay aj		øi oy oi										

Fokus © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulator er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann).

Bokstaver og bokstavgrupper i liten skrift forteller om språklydens skrivemåter, der stumme bokstaver regnes som del av grafemet.